

Nr 33.

Av herrar **Hansson** i Skediga och **Carlsson** i Bakeröd, om anslag till jordbrukets maskinlänefond, m. m.

Den utveckling, som ägt rum på maskinteknikens område och som möjliggjort en viss rationalisering av jordbruksdriften, har icke kommit det mindre jordbruket till del i önskvärd omfattning. Alla jordbruksekonomiska undersökningar visa, att arbetskraftåtgången är avsevärt större vid de mindre jordbruken än vid de medelstora och större jordbruken, oavsett om man räknar efter arealenhet eller producerad enhet. En ökad maskinanvändning skulle ur flera synpunkter innebära fördelar för det mindre jordbruket.

Användningen av jordbruksmaskiner syftar till att inbespara såväl den mänskliga arbetskraften som antalet behövliga dragare. Den brist på arbetskraft, som sedan länge rått inom jordbruket, har måst ersättas med maskinell kraft. Genom att en hel del lättare transporter övertagits av lastbilstrafiken, ha möjligheterna att utnyttja hästarna under den döda säsongen i hög grad beskurits. Det har också med hänsyn härtill varit nödvändigt att minska antalet dragare, som ju måste utfodras vare sig de användas i arbete eller ej. Maskinerna förbilliga sålunda driften och göra den mer lönande. Genom maskinanvändningen ökas även möjligheterna att få viktiga arbeten utförda i rätt tid. Därtill kommer att vissa arbeten inom jordbruket, framför allt jordbearbetning, kunna utföras bättre med maskiner än med levande kraft.

De ekonomiska fördelar, som ligga i en besparing av arbetskraften, framträda mindre starkt, då — som ofta är fallet vid det mindre jordbruket — detta skötes enbart av jordbrukaren själv med hustru och barn utan lejd arbetskraft. Här får maskinanvändningen sin största betydelse genom att lätta arbetsbördan för småbrukarfamiljerna. Jordbrukaren och hans familj — icke minst hustrun — ha särskilt under vissa delar av året ett synnerligen slit- samt arbete. Detta lämnar ingen tid över till den rekreation och vila, som småbrukaren likaväl som andra kan göra anspråk på. Det kan ofta icke undgås, att omvårdnaden om jordbrukarhemmet blir lidande på den väldiga anhopningen av arbete. Det är uppenbart att en ökad användning av maskiner med den lättnad i arbetsbördan, som den innebär, bidrager till att förbättra jordbrukarnas trivsel i deras yrke.

Att maskinanvändningen icke nått större utbredning inom det mindre jordbruket än som blivit fallet, beror på att jordbruksmaskinerna ställa sig förhållandevis dyra i inköp och att deras arbetskapacitet icke kan utnyttjas i en utsträckning, som motsvarar kapitalutlägget. För den skull måste strävandena att underlätta maskinanvändningen inom det mindre jordbruket inriktas på att göra jordbruksmaskinerna billigare och på att bättre utnyttja

deras kapacitet. Samtidigt böra maskiner, lämpade för det mindre jordbruket och lättare transporter, konstrueras utan att deras hållbarhet och prestationsförmåga åsidosättes eller minskas.

Ett bättre utnyttjande av maskinernas kapacitet kan inom det mindre jordbruket komma till stånd endast för så vitt flera brukare gemensamt använda dem. För att befrämja gemensam maskinanvändning inom det mindre jordbruket upprättades enligt beslut vid 1938 års riksdag en jordbrukets maskinlånafond. Som kapital till fonden ha under budgetåren 1938/39—1941/42 anvisats sammanlagt 5,9 miljoner kronor. Enligt bestämmelserna för fonden stadgas bl. a. att minst 65 % av den för maskinanvändningen avsedda åkerarealen skall tillhöra brukningsdelar med högst 15 hektar åker. Denna bestämmelse, som för övrigt uppmjukades i överensstämmelse med beslut vid 1941 års riksdag, bör helt bortfalla, då den onekligen hindrat, att gemensam maskinanvändning organiserats på ett ändamålsenligt sätt. Snarare borde ekonomiska synpunkter vara vägledande i dylika fall än arealens storlek. Dessutom måste de lokala förhållandena tillmätas avgörande betydelse.

Lån och bidrag kunna beredas såväl enskilda personer som ekonomiska sammanslutningar för anskaffning av jordbruksmaskiner, som skola användas gemensamt av flera jordbrukare. I det förra fallet, som brukar kallas maskinhållarsystemet, äger och sköter en och samma person maskinerna. Fördelen med detta system, jämfört med andra former av gemensam maskinanvändning, ligger i att maskinernas arbetskapacitet rationellt utnyttjas och att deras skötsel utföres med noggrannhet och omsorg. På grund av brist på kapital är det emellertid ofta svårt för en ensam person att förvärva maskiner till maskinhållning. Gemensam maskinanvändning måste därför vanligen åstadkommas genom sammanslutningar av de intresserade jordbrukarna i ekonomiska föreningar. Det är av ytterlig vikt att lån kunna beviljas till inköp av alla mer nödvändiga maskiner som förekomma inom jordbruksdriften.

Under den tid maskinlånafonden existerat har den onekligen varit till en viss nytta. Däremot har den icke kunnat medverka till att gemensam maskinanvändning kommit till stånd i önskvärd omfattning. Den stora arbetsbörda, som de mindre jordbrukarna och deras familjer måste bära, har därför icke kunnat lindras. För att verkligen genomföra den vid det mindre jordbruket nödvändiga rationaliseringen måste åtgärderna från samhällets sida bedrivas mera målmedvetet och med större kraft. Lån ur maskinlånafonden måste kunna beviljas i större utsträckning än som varit fallet och lämnas på billiga villkor. Vidare torde upplysningsverksamheten angående gemensam maskinanvändning behöva intensifieras.

Då de anslag, som riksdagen tidigare anvisat till maskinlånafonden, numera torde ha förbrukats — några medel ha icke tillförts fonden sedan budgetåret 1941/42 — måste från och med nästa budgetår medel ånyo upptagas

för detta ändamål. För att ge de mindre jordbrukarna den hjälp de så väl behöva böra maskinlånefondens tillgångar ökas med ett ganska stort belopp, förslagsvis 5 miljoner kronor. Liksom hittills böra hushållningssällskapen under lantbruksstyrelsens överinseende handhava fördelningen av lånen.

Med anledning av vad som ovan anförts hemställas,

att riksdagen till jordbrukets maskinlånefond måtte anvisa ett reservationsanslag på fem miljoner kronor för budgetåret 1944/45,

samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att vad i kungl. kung. 401/1938 och 421/1941 stadgas angående låntagarnas arealinnehav som villkor för erhållande av lån ur jordbrukets maskinlånefond bortfaller.

Stockholm den 14 januari 1944.

K. E. Hansson,
Skediga.

C. O. Carlsson,
Bakeröd.
